

TRUMP DOSSIER 2015–2029

HOOFDSTUK 23

23-02 HISTORISCH ACHTERGROND

VAN "GEEN NIEUWE OORLOGEN" NAAR HET CONFLICT MET IRAN

De geopolitieke schokgolf van Trumps militaire keuze (2025–2029)

Deel 1 zal omvatten:

-
- **23.1 Inleiding**
 - Waarom dit hoofdstuk
 - De betekenis binnen het *Trump Dossier 2015–2029*
 - Centrale onderzoeksvraag
 - Onderzoeksmethode
- **23.2 Historische achtergrond zie Pagina 5**
 - De relatie VS–Iran sinds 1979
 - Het nucleaire dossier
 - Escalaties tot aan Trumps tweede ambtstermijn
- **23.3 Trumps verkiezingsbelofte**
 - "No New Wars"
 - Analyse van campagne-uitingen
 - Verwachtingen van kiezers
 - Vergelijking met zijn eerste presidentschap
- **23.4 De weg naar het conflict**
 - Gedetailleerde chronologie
 - Diplomatieke ontwikkelingen
 - Besluitvorming in Washington
 - Reacties van bondgenoten en tegenstanders
- **23.5 De militaire operatie**
 - Doelstellingen
 - Uitvoering
 - Directe militaire resultaten
 - Eerste internationale gevolgen

- Feiten, onzekerheden en verschillende interpretaties

Elk onderdeel zal eindigen met een korte **Historische analyse**, waarin feiten en interpretaties duidelijk gescheiden worden.

§23.1 INLEIDING

Wanneer een verkiezingsbelofte de geschiedenis ontmoet

"Ik zal geen nieuwe oorlogen beginnen."

Het was een van de meest herkenbare boodschappen waarmee Donald Trump zich tijdens beide presidentscampagnes onderscheidde van veel van zijn voorgangers. Vanaf zijn eerste verkiezingscampagne in 2016 bekritiseerde hij de langdurige Amerikaanse militaire betrokkenheid in Afghanistan en Irak. Ook tijdens zijn campagne voor een tweede ambtstermijn keerde deze boodschap steeds terug. Hij presenteerde zichzelf als een president die de Verenigde Staten uit eindeloze conflicten wilde houden en conflicten liever door afschrikking en onderhandelingen wilde beëindigen dan door nieuwe militaire interventies.

Voor veel kiezers vormde juist deze belofte een belangrijk onderdeel van zijn aantrekkingskracht. Binnen delen van de Republikeinse achterban leefde de wens om de Verenigde Staten minder direct te betrekken bij kostbare buitenlandse oorlogen. Tegelijkertijd bleef Trump benadrukken dat de Verenigde Staten, wanneer hun veiligheid of die van bondgenoten in het geding zou zijn, bereid moesten zijn snel en met overweldigende kracht op te treden.

Deze twee uitgangspunten — terughoudendheid én bereidheid tot militair optreden — zouden in 2026 rechtstreeks met elkaar in botsing komen.

Een onverwacht kantelpunt

In juni 2025 escaleerde het conflict tussen Israël en Iran in hoog tempo. Na Israëlische aanvallen op Iraanse militaire en nucleaire doelen besloot de Amerikaanse regering onder president Trump zich militair te mengen. Op 21 juni 2026 voerden Amerikaanse strijdkrachten luchtaanvallen uit op drie Iraanse nucleaire installaties: **Fordow**, **Natanz** en **Isfahan**. De operatie kreeg de codenaam **Operation Midnight Hammer**. Volgens het Amerikaanse ministerie van Defensie namen meer dan 125 militaire vliegtuigen deel, waaronder zeven B-2 Spirit-stealthbommenwerpers. Ook werden GBU-57 "Massive

Ordnance Penetrator"-bommen en Tomahawk-kruisraketten ingezet. De Amerikaanse regering verklaarde dat de operatie bedoeld was om het Iraanse nucleaire programma ernstig te beschadigen en Iran tot onderhandelingen te bewegen.

President Trump omschreef de operatie als een "spectaculair militair succes" en stelde dat de belangrijkste verrijkingsinstallaties van Iran "volledig waren vernietigd". Onafhankelijke analyses waren op dat moment terughoudender: zij concludeerden dat de installaties zware schade hadden opgelopen, maar dat de volledige omvang van de schade en de status van verrijkt uranium nog niet met zekerheid konden worden vastgesteld.

Waarom dit hoofdstuk belangrijk is

De Amerikaanse aanvallen op Iran markeerden een van de belangrijkste buitenlandse beleidsbeslissingen van Trumps tweede presidentschap. De gebeurtenissen riepen onmiddellijk vragen op die verder reiken dan de militaire operatie zelf:

- Was hiermee sprake van een nieuwe oorlog of van een beperkte militaire interventie?
- Paste de operatie binnen de verkiezingsbelofte om geen nieuwe oorlogen te beginnen?
- Welke constitutionele bevoegdheden had de president?
- Welke rol speelde het Congres?
- Welke gevolgen had de aanval voor de internationale rechtsorde?
- Hoe reageerden bondgenoten en rivalen?
- Welke economische gevolgen waren zichtbaar op de energie- en financiële markten?
- Wat betekende dit voor de machtsbalans in het Midden-Oosten en daarbuiten?

Het beantwoorden van deze vragen vereist meer dan een beschrijving van de militaire operatie. Het vraagt om een analyse waarin diplomatie, internationaal recht, economie, militaire strategie, binnenlandse politiek en geopolitiek samen worden beschouwd.

Onderzoeksvraag

Dit hoofdstuk onderzoekt daarom de volgende centrale vraag:

In hoeverre betekende de Amerikaanse militaire actie tegen Iran een breuk met Donald Trumps verkiezingsbelofte om geen nieuwe oorlogen te beginnen, en welke gevolgen had deze beslissing voor de Verenigde Staten, Iran en de internationale gemeenschap?

Deze vraag wordt niet uitsluitend benaderd vanuit Amerikaans perspectief. Ook de standpunten van Iran, Israël, Europese bondgenoten, internationale organisaties en onafhankelijke deskundigen worden meegenomen.

Methodologie

Dit hoofdstuk is opgebouwd volgens de uitgangspunten van het **TRUMP DOSSIER 2015–2029**:

- onderscheid tussen controleerbare feiten en interpretaties;
- chronologische reconstructie van gebeurtenissen;
- vergelijking van officiële verklaringen met onafhankelijke analyses;
- aandacht voor juridische, militaire, economische en diplomatieke dimensies;
- expliciete vermelding van onzekerheden wanneer informatie nog onderwerp van onderzoek is.

De analyse maakt gebruik van openbare bronnen, waaronder officiële Amerikaanse documenten, verklaringen van het ministerie van Defensie, rapporten van het Amerikaanse Congres, internationale organisaties en gezaghebbende nieuwsorganisaties. Voor de beschrijving van **Operation Midnight Hammer** zijn onder meer gegevens gebruikt van de Congressional Research Service, het Amerikaanse ministerie van Defensie en onafhankelijke analyses van onder andere Reuters, AP en de Council on Foreign Relations.

Historische reflectie

Slechts weinig buitenlandse beleidsbeslissingen uit Trumps tweede ambtstermijn hebben zoveel internationale aandacht gekregen als de beslissing om rechtstreeks militaire aanvallen uit te voeren op Iraanse nucleaire installaties. Voor voorstanders vormde de operatie een voorbeeld van snelle en krachtige afschrikking; voor critici riep zij vragen op over escalatie, de rol van het Congres en de risico's van een bredere regionale oorlog.

Juist omdat de beoordeling van deze gebeurtenis sterk uiteenloopt, is een zorgvuldig onderscheid tussen feiten, politieke standpunten en historische interpretaties essentieel. Dat vormt het uitgangspunt voor de rest van dit hoofdstuk.

§23.2 Historische achtergrond

Van bondgenoten naar aartsvijanden (1953–2025)

"Om de gebeurtenissen van juni 2026 te begrijpen, is het noodzakelijk bijna driekwart eeuw terug te gaan in de geschiedenis. De spanningen tussen de Verenigde Staten en Iran ontstonden niet van de ene op de andere dag, maar zijn het resultaat van decennia van wederzijds wantrouwen, politieke omwentelingen, militaire confrontaties en mislukte diplomatie."

23.2.1 Inleiding

De militaire confrontatie tussen de Verenigde Staten en Iran in 2026 vormt geen op zichzelf staand incident. Zij is het voorlopig hoogtepunt van een langdurig conflict dat zich over meerdere generaties heeft ontwikkeld.

Waar beide landen in de jaren vijftig nog nauwe bondgenoten waren, groeide hun relatie na de Iraanse Revolutie van 1979 uit tot een van de meest complexe geopolitieke rivaliteiten van de moderne geschiedenis. Gedurende meer dan veertig jaar wisselden diplomatieke pogingen, economische sancties, geheime operaties, cyberaanvallen, regionale conflicten en militaire dreigingen elkaar af.

Deze historische context is essentieel om de besluiten van zowel de Amerikaanse als de Iraanse leiders in 2026 te begrijpen.

23.2.2 De staatsgreep van 1953

Een belangrijk keerpunt vond plaats in augustus 1953. De democratisch gekozen Iraanse premier **Mohammad Mossadegh** nationaliseerde de Iraanse olie-industrie, die grotendeels onder Britse controle stond. De Britse regering zag dit als een bedreiging voor haar economische belangen en zocht steun bij de Verenigde Staten.

In het kader van de Koude Oorlog vreesden de Amerikaanse regering en de Britse regering dat politieke instabiliteit Iran dichterbij de Sovjet-Unie zou brengen. De Amerikaanse inlichtingendienst CIA en de Britse MI6 ondersteunden daarop **Operatie Ajax**, die leidde tot de afzetting van Mossadegh en de versterking van de positie van sjah **Mohammad Reza Pahlavi**.

Voor veel Iraniërs werd deze gebeurtenis later het symbool van buitenlandse inmenging in hun nationale politiek. In de Verenigde Staten werd de operatie destijds vooral gezien als

een strategische overwinning in de strijd tegen de Sovjet-invloed. Deze verschillende historische interpretaties zouden decennialang doorwerken in het wederzijdse wantrouwen.

23.2.3 De Sjah als bondgenoot van het Westen

Na 1953 ontwikkelde Iran zich tot een belangrijke bondgenoot van de Verenigde Staten in het Midden-Oosten. De sjah moderniseerde het land met omvangrijke economische hervormingen, investeringen in infrastructuur en uitbreiding van het onderwijs.

Tegelijkertijd werd zijn bewind gekenmerkt door autoritair bestuur. De geheime politie **SAVAK**, mede ondersteund door Amerikaanse en Israëlische veiligheidsdiensten, trad hard op tegen politieke tegenstanders. Critici beschuldigden het regime van marteling, willekeurige arrestaties en onderdrukking van de oppositie.

Voor Washington bleef Iran echter een strategische partner. Het land vormde een belangrijke buffer tegen Sovjet-invloed en speelde een centrale rol in de Amerikaanse veiligheidsstrategie in de Golfregio.

23.2.4 De Iraanse Revolutie van 1979

In 1979 kwam een einde aan het bewind van de sjah. Een brede coalitie van religieuze leiders, nationalisten, studenten en andere oppositiegroepen bracht de monarchie ten val. De teruggekeerde ayatollah **Ruhollah Khomeini** vestigde vervolgens de Islamitische Republiek Iran.

De revolutie veranderde de geopolitieke verhoudingen fundamenteel. De Verenigde Staten verloren hun belangrijkste bondgenoot in de regio, terwijl de nieuwe Iraanse regering de VS bestempelde als de "**Grote Satan**" en zich fel keerde tegen Amerikaanse invloed.

Deze ideologische breuk vormt tot op de dag van vandaag een belangrijk onderdeel van de politieke identiteit van de Islamitische Republiek.

23.2.5 De gijzeling in Teheran

Op 4 november 1979 bezetten Iraanse studenten de Amerikaanse ambassade in Teheran. Zij namen 52 Amerikaanse diplomaten en medewerkers in gijzeling. De gijzeling duurde 444 dagen en beheerste de internationale politiek.

Voor de Verenigde Staten was dit een diep nationaal trauma. De mislukte reddingsoperatie **Operation Eagle Claw** in april 1980 versterkte het gevoel van nationale vernedering.

In Iran werd de bezetting door veel revolutionairen gezien als een daad van verzet tegen buitenlandse inmenging. Deze gebeurtenis betekende het definitieve einde van de diplomatieke betrekkingen tussen beide landen.

23.2.6 De Iran-Irakoorlog (1980–1988)

Kort na de revolutie viel Irak, onder leiding van Saddam Hoessein, Iran binnen. De acht jaar durende oorlog kostte naar schatting honderdduizenden mensen het leven.

De Verenigde Staten steunden Irak op verschillende manieren, hoewel zij formeel geen partij waren in het conflict. Tegelijkertijd ontstond de geheime **Iran-Contra-affaire**, waarbij Amerikaanse functionarissen ondanks een officieel embargo wapens aan Iran verkochten om met de opbrengst anticomunistische rebellen in Nicaragua te financieren.

Deze tegenstrijdige beleidslijnen illustreren hoe complex de Amerikaanse strategie in de regio was.

23.2.7 Sancties en wederzijds wantrouwen

Vanaf de jaren negentig intensiveerden de Verenigde Staten hun economische sancties tegen Iran. De sancties waren gericht op:

- het Iraanse nucleaire programma;
- de ontwikkeling van ballistische raketten;
- steun aan gewapende groeperingen zoals Hezbollah;
- vermeende steun aan terrorisme;
- mensenrechtenschendingen.

Iran beschouwde deze sancties als economische oorlogsvoering en stelde dat zij vooral de burgerbevolking troffen.

23.2.8 Het nucleaire dossier

Vanaf het begin van de eenentwintigste eeuw groeide het Iraanse nucleaire programma uit tot een centraal punt van internationale zorg.

Iran verklaarde dat zijn programma uitsluitend bedoeld was voor vreedzame energieopwekking en medisch onderzoek. Verschillende westerse landen en Israël uitten echter zorgen dat het programma ook gebruikt kon worden voor de ontwikkeling van kernwapens.

Het Internationaal Atoomenergieagentschap (IAEA) voerde inspecties uit en rapporteerde regelmatig over de voortgang van het Iraanse programma. De interpretatie van deze bevindingen bleef onderwerp van internationaal debat.

23.2.9 Het nucleaire akkoord (JCPOA)

In 2015 bereikten Iran, de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Duitsland, Rusland, China en de Europese Unie overeenstemming over het **Joint Comprehensive Plan of Action (JCPOA)**.

Het akkoord beperkte de Iraanse uraniumverrijking, verminderde de voorraad verrijkt uranium en maakte uitgebreide internationale inspecties mogelijk. In ruil daarvoor werden verschillende internationale sancties versoepeld.

Voorstanders zagen het akkoord als een belangrijke stap om nucleaire proliferatie te voorkomen. Critici vonden dat het slechts tijdelijk beperkingen oplegde en onvoldoende aandacht besteedde aan het Iraanse raketprogramma en regionale invloed.

23.2.10 Terugtrekking van de Verenigde Staten

In 2018 trok president Donald Trump de Verenigde Staten eenzijdig terug uit het JCPOA. Zijn regering stelde dat het akkoord fundamentele tekortkomingen bevatte en voerde opnieuw zware economische sancties in onder de noemer "**maximum pressure**".

Iran reageerde geleidelijk door verschillende beperkingen uit het akkoord niet langer na te leven. Daarmee nam de spanning opnieuw toe.

23.2.11 Regionale confrontaties

Tussen 2019 en 2024 namen de spanningen verder toe door:

- aanvallen op olietankers in de Golfregio;
- drone- en raketaanvallen op Saoedische olie-installaties;
- aanvallen op Amerikaanse bases in Irak en Syrië;
- confrontaties met door Iran gesteunde milities;
- cyberoperaties over en weer;
- de dood van generaal **Qasem Soleimani** in een Amerikaanse droneaanval begin 2020;
- Iraanse vergeldingsaanvallen op Amerikaanse bases.

Hoewel geen van deze incidenten uitmondde in een grootschalige oorlog tussen beide landen, vergroten zij het wederzijdse wantrouwen en de kans op escalatie.

23.2.12 De situatie aan het begin van Trumps tweede ambtstermijn

Toen Donald Trump terugkeerde in het Witte Huis, trof hij een regio aan die werd gekenmerkt door:

- de nasleep van de oorlog in Gaza;
- spanningen tussen Israël en Iran;
- de activiteiten van Hezbollah, Hamas en de Houthi-beweging;
- Amerikaanse militaire aanwezigheid in Irak, Syrië en de Golf;
- een verder gevorderd Iraans nucleair programma;
- toenemende invloed van China en Rusland in het Midden-Oosten.

Tegen deze achtergrond moest de Amerikaanse regering beslissingen nemen over afschrikking, diplomatie en eventueel militair optreden.

Historische analyse

De relatie tussen de Verenigde Staten en Iran is gevormd door een opeenstapeling van gebeurtenissen waarin beide landen hun eigen historische ervaringen centraal stellen. Voor veel Amerikanen begint het verhaal bij de gijzeling van 1979 en de daaropvolgende steun van Iran aan gewapende groeperingen. Voor veel Iraniërs ligt het beginpunt juist bij de staatsgreep van 1953 en de langdurige buitenlandse invloed op hun binnenlandse politiek.

Deze verschillende historische narratieven maken duidelijk waarom wederzijds wantrouwen zo hardnekkig is gebleven. Tegen de tijd dat de spanningen in 2025 opnieuw opliepen, bestond er al een geschiedenis van meer dan zeventig jaar waarin diplomatieke openingen regelmatig werden afgewisseld met confrontaties. De militaire gebeurtenissen van juni 2026 kunnen daarom niet los worden gezien van deze lange voorgeschiedenis, die de percepties, beleidskeuzes en reacties van beide landen diepgaand heeft beïnvloed.

De volgende uitvoeringen uit DEEL1 23.1 t/m 23.5

- **23.3 Trumps verkiezingsbelofte**
 - "No New Wars"
 - Analyse van campagne-uitingen
 - Verwachtingen van kiezers
 - Vergelijking met zijn eerste presidentschap
- **23.4 De weg naar het conflict**
 - Gedetailleerde chronologie
 - Diplomatieke ontwikkelingen
 - Besluitvorming in Washington
 - Reacties van bondgenoten en tegenstanders
- **23.5 De militaire operatie**
 - Doelstellingen
 - Uitvoering
 - Directe militaire resultaten
 - Eerste internationale gevolgen
 - Feiten, onzekerheden en verschillende interpretaties

Alle hoofdstukken en podcast afleveringen zijn gemaakt door ai volgens het idee en script

van BridgeThuis-BridgeBox Thijs

Update 25juli2026